

GROUPES „KONYARI” - AS A WAY TO SOLVE THE PROBLEME OF FUTUR SPORTSMEN PREPARING AND PROFESSIONAL ORIENTATION ON THE PROFESSIONS CONNECTED WITH VETERENARY AND ZOOENGINEERING

Rafaelyan N.O., Ovelyan V.K., of the Kharkov Regional Palace of children and youth' activities.

Experience the child's group's «Konyari» unique in Ukraine is resulted in the article, in which children go in for child's equestrian sports and seize by primary skills of intercourse with horse and care of them. The modern state of preparation of children is analyzed to equestrian sport and vocational orientation robot on the professions related to veterinary and zooengineer. The role of such establishments in education of personality, forming of bases of healthy way of life, ecological culture and national consciousness is certain, and also development of individual qualities of personality.

Keywords: horse breeding, group horse «Breeders», child's equestrian sport, out-of-school biological education, vocational orientation, veterinary science, zooengineer.

УДК 636.1.088:612.8

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КОНЕЙ РІЗНОГО ПОХОДЖЕННЯ В ІПОТЕРАПЕВТИЧНИХ ЦІЛЯХ

Рецензент: д.-тор с.-г. наук, професор Нежлукченко Т.І.

О.М. Соболев

Херсонський Державний Аграрний Університет

Досліджено породні особливості використання коней верхових, рисистих порід, помісних і поні для навчання з верхової їзди, аматорського кінного спорту та оздоровлення в умовах аматорських кінноспортивних організацій Херсонської області. Найкращі показники як за інтенсивністю використання, (91,3 коне-години протягом 3 місяці), так і його успішністю (4,63 бала) мали коні російської рисистої породи, а найгірші помісні коні (67,0 і 3,3, відповідно). Російські рисаки були також найкращими і за питомою вагою (36,1%) витрат часу на проведення оздоровчих занять.

Ключові слова: коні, породи, верхова їзда, інтенсивність, успішність використання, іпотерапія, оздоровчі заняття, аматорський спорт.

Розвиток рекреаційної галузі в Україні неминучий, тому використання коней з цією метою має значну перспективу. Виключне значення області в екологічному сенсі пов'язане, насамперед, із тими обставинами, що на території області розташовано 2 заповідники біосферного (тобто, планетарного) значення та ендемічні природо захисні території [5]. У цих умовах оздоровче використання коней має різноманітне значення як у сенсі загального виховання, так і в оздоровленні [3, 8]. Це створює більші перспективи розвитку конярства в регіоні. Цей позитивний вплив може відбуватися в декількох напрямках:

- підвищення різноманітності послуг у галузях „зеленого” туризму та санаторно-курортної сфери [1]. Використання лікувальних властивостей узбережжів, лісової зони, бальнеологічних курортів підсилуватиметься за рахунок додаткової оздоровчої дії іпіатричних процедур;

- підвищення інтересу до історії рідного краю, його екологічних пам'яток та конкурентоздатності місцевих курортних установ за рахунок створення іпіатричних центрів, кінних туристичних маршрутів у зонах культурно – історичного та екологічного туризму,
- вирішення проблем екологічного та біоетичного виховання молоді, створення нових можливостей у роботі з неповнолітніми девіантного типу поведінки;
- поліпшення і збільшення поголів'я коней, контингенту маток та підвищення привабливості конярства [9].

Останній аспект особливо актуальний саме в умовах Херсонщини, адже тут конярство розвинуто найгірше з усіх областей Півдня України. В останні роки в області склалися важкі умови для існування галузі. За останні 10 років Південний регіон втратив майже 41,0 % чисельності племінних коней. Херсонська область має не тільки найменшу чисельність племінних коней, але і найбільші втрати за кількістю племінних коней (80,4 %). Після розпаювання 2-х племінних господарств рисистого напрямку можливості поліпшення поголів'я в приватній власності значно погіршилися. Зараз в області налічується 101 голова кобил 3 років і старше, більшість з яких мілкі, недорозвинені, поганого екстер'єру, як внаслідок невідповідних умов годівлі, вирощування і утримання, так і внаслідок виродження, використання доморослих жеребців–плідників та спорідненого спарювання. Середня жива маса дорослого коня при здаванні на забій становить 320 кг.

Дослідження проводились в умовах приватної стайні "Юргер" яка спеціалізується на наданні різноманітних послуг аматорам кінного спорту, таких як утримання постійне та тимчасове коней (спортивних коней та запряжних), навчання верховій їзді, заняття аматорським кінним спортом, організація верхових та екіпажних прогулянок, прокат коней та екіпажів. Приватна стайня "Юргер" знаходиться у місті Херсоні (селище Зеленівка). Це господарство організовано у 2006 році й укомплектовано кіньми української верхової, російської рисистої порід та помісними.

Аналіз умов утримання коней показав, що хоча в цілому умови утримання відповідають нормативам, годівля не забезпечується на достатньому рівні. Так, до зимового раціону коней входить досить обмежений і неповноцінний набір кормів: сіно злаково-бобове природних пасовищ, овес (зерно), кукурудза (зерно), дерть мішана, буряк столовий. Якщо в цілому раціон коней більш – менш відповідає вимогам за загальною поживністю (9,8-10,2 кормової одиниці), то по окремих позиціях (перетравний протеїн, макроелементи) він має невідповідність на рівні 12,7 – 20,3 %. Раціони годівлі на літньо-пасовищний період, на який і припадає найінтенсивніше використання, більш відповідні, ніж на зимовий, але теж не повністю. Така неповноцінна годівля позначається як на зовнішньому вигляді, так і на роботоздатності коней. Коней використовують в таких напрямках: заняття з дітьми, які мають наслідки ДЦП, аутизму та даунізму, навчання основам верхової їзди, заняття аматорським спортом (в обох

установах без участі в спортивних змаганнях, навіть кваліфікаційного рівня), прокат екіпажів та верхових коней, включаючи лісову зону.

Метою наших досліджень було вивчення особливостей використання коней різного походження іпотерапевтичних цілей в умовах аматорського конярства Херсонської області

Об'єктом дослідження були дані про оздоровче використання 8 голів коней різного походження – представників верхових - УВП, російської рисистої породи, поні та помісей коней місцевої селекції з ваговозними та рисистими породами.

Матеріали та методи досліджень. Для досягнення мети досліджень нами було поставлено такі завдання:

- визначити динаміку чисельності різних користувальних груп коней;
- визначити динаміку відносної породної структури ПК "Юргер" за 3 останні роки з урахуванням видів послуг;
- охарактеризувати ефективність оздоровчого використання коней взагалі по ПК "Юргер" та окремо по різних породах (за рахунок порівняння питомої ваги коне-днів, відпрацьованих в іпотерапевтичному напрямі);
- оцінити успішність використання коней різного походження для занять з іпотерапії.

Для вирішення цих завдань, здебільшого, використовували загальноприйняті зоотехнічні методи. Визначення відносної породної структури ПК "Юргер" проводили в динаміці за останні 3 роки. Для оцінки особливостей використання коней було вивчено розподіл як за кількістю поголів'я в різних групах, так і за інтенсивністю використання (в коне-годинах).

Для оцінки ефективності оздоровчого використання коней визначали питому вагу робочого часу в наданні іпотерапевтичних послуг протягом 3 найбільш завантажених (квітень - червень) місяців.

Оцінку успішності використання коней в наданні іпотерапевтичних послуг проводили методом статистичного аналізу результатів опитувань батьків тих дітей, що займалися з кіньми, тому що діти мали вік від 8 до 11 років, і, відповідно, не змогли б об'єктивно оцінити коней. Батьки хворих дітей (36 опитувань) оцінювали кожного з 10 коней за 4-бальною шкалою від 2 – „незадовільно” до 5 – „відмінно”.

Усі дані статистично опрацьовані за методами варіаційної статистики, адаптованими для малих вибірок у конярстві [4].

Результати досліджень. За останні 3 роки поголів'я коней в ПК „Юргер” включало представників верхових, рисистих порід, поні та помісних коней (табл.1).

У перші роки існування спостерігали перевагу безпородних коней, ще в 2008 році вони становили половину поголів'я, але зараз існує стійка тенденція до зменшення їх кількості, незважаючи на те, ціна безпородного коня в 3–4 рази нижча, ніж племінного коня навіть українського розведення і племінні коні потребують чіткішого виконання профілактичних та лікуваль-

1. Характеристика породного складу ПК „Юргер” за досліджуваний період

Назва породи	Кількість коней даної породи в ПК „Юргер” за роки						
	2007		2008		2009		Рівень відповідності, 2009 до 2007, ± %
	голів	%	голів	%	голів	%	
Українська верхова (УВП)	1	12,5	1	12,5	2	20,0	+ 7,5
Російська та орловська рисисті	-	-	2	25,0	3	30,0	+ 30,0
Поні	1	12,5	1	12,5	1	10,0	- 2,5
Помісні з кіньми місцевої селекції	6	75,0	4	50,0	4	40,0	- 35,0
Всього по клубу	8	100,0	8	100,0	10	100,0	+ 25,0

них заходів, більше витрат на утримання.

Такі зміни в породній структурі пов'язані з тим, що керівництво ПК „Юргер” наочно утвердилося в тому, що помісні коні мають найгірші показники за типом ВНД, швидкістю та рівнем вироблення позитивних умовних рефлексів, вони ж є найбільш проблемними та небезпечними у використанні. Наші попередні дослідження показали, що всі коні верхових порід аматорських кінноспортивних установ Херсонщини, навіть будьонівські та чистокровні верхові, мали виключно сильний врівноважений тип ВНД, серед рисистих їх кількість становила близько 50 %, а серед поні й місцевих коней цього типу взагалі не визначено. Помісні коні приблизно в рівній кількості мали сильний інертний (57,1 %) та сильний неуврівноважений (42,9 %) типи ВНД, тобто вже у зв'язку із особливостями нервової діяльності ця група менш придатна як для спортивних, так і для оздоровчих цілей. Протягом всього аналізованого періоду переважаючими за чисельністю є учбова та прокатна групи, а найменшою – спортивна (табл.2).

2. Динаміка зміни чисельності коней ПК „Юргер” по групах

Група спортивних коней	Роки					
	2007		2008		2009	
	голів	%	голів	%	голів	%
Запряжні коні	-	-	2	25,0	2	20,0
Учбова група	2	25,0	2	25,0	4	40,0
Спортивна	-	-	1	12,5	1	10,0
Прокат	6	75,0	3	37,5	3	30,0
Всього	8	100,0	8	100,0	10	100,0

Усі ці роки вона, по суті, була представлена одним конем – мериним УВП (Бам, темно-гнідий мерин 2001 р.н.), який успішно використовується, незважаючи на свій вік, як для учбових, так і спортивних та іпіатричних цілей. Постійною є й кількість запряжних коней. Ця група представлена 2 російськими рисистими кобилами, які, крім того, несуть велике навантаження при використанні в учбових та іпіатричних заняттях.

Упродовж досліджуваного періоду структура поголів'я коней у зв'язку з їх використанням змінювалася (рис. 1).

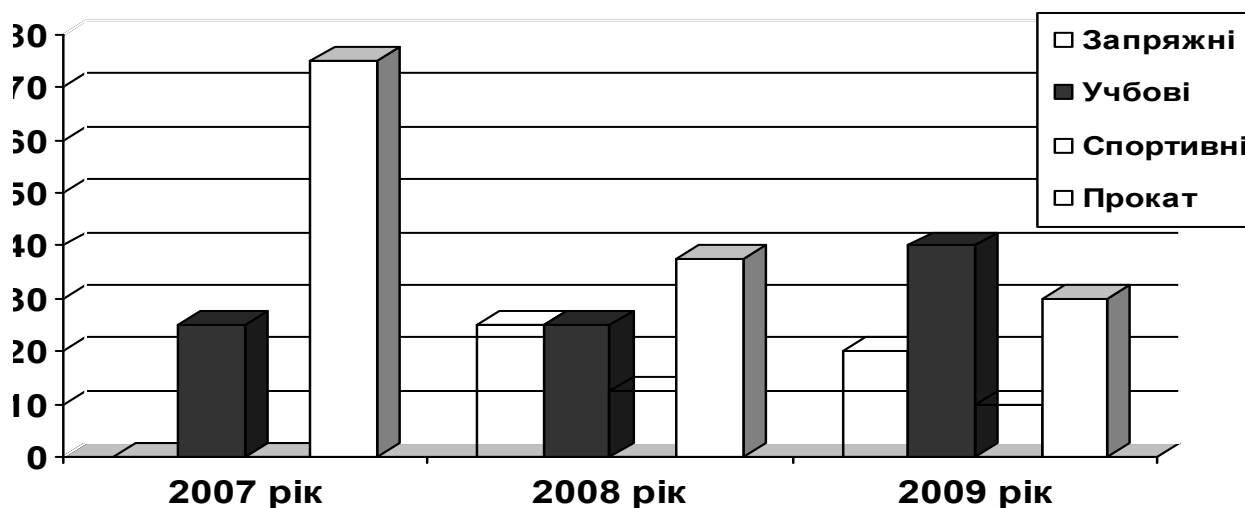

Рис. 1. Зміна структури ПК „Юргер” за типом використання коней.

Так, група прокату зменшилася більш як у 2 рази, а учбова група – збільшилася майже у 2 рази. Відповідно, і змінювалася породна структура. Так, якщо у 2007 році, коли ПК „Юргер” лише утверджувалася, лише 25 % поголів'я було породним, зараз цей показник становить 60 % і має тенденцію до збільшення. Так, у планах керівництва установи на 2010 рік – придбання коней рисистих порід для комплектування спортивної групи занять з конкуру.

Особливості використання коней впливають на економічну ефективність їх утримання, тому нами була проаналізована інтенсивність використання коней (коне – годин на місяць) за 3 найбільш завантажені (квітень - червень) місяці (табл. 3).

Навіть в умовах замалої для визначення вірогідних показників варіаційної мінливості кількості коней в аналізі, різниця між верховими, рисистими та помісними кінями-вірогідна. У цілому, за досліджений період найбільш інтенсивно використовувалися коні російської рисистої породи, далі коні УВП, поні і останніми за показниками відпрацювання коне-годин були представники безпородних, помісних з місцевими коней.

Причин цього явища декілька:

- для занять з дітьми ці коні не завжди підходять, тому що мають „тугий” рот та вимагають фізичних зусиль при виконанні вправ;

- досвідченіші спортсмени незадоволені мало ефектним зовнішнім виглядом, не досить зручними для вершника рухами.

3. Результати оцінки інтенсивності використання коней у розрізі порід (у середньому коне-годин на 1 голову за місяць)

Назва породи	Кількість коней	Місяць року					
		квітень		травень		червень	
		2008	2009	2008	2009	2008	2009
Українська верхова (УВП)	3	27,7 ± 1,27*	27,3 ± 1,52*	28,2 ± 1,57***	29,7 ± 1,66*	28,3 ± 1,65 **	28,7 ± 1,67 ***
Російська рисиста	3	29,7 ± 1,67 ***	30,2 ± 1,71 ***	29,3 ± 1,58 ***	30,5 ± 1,72*	27,7 ± 1,27 ***	30,6 ± 1,52 ***
Поні	1	26,0	28,0	26,5	26,0	24,5	26,0
Помісні	3	22,3 ± 1,38	21,7 ± 1,57	20,2 ± 1,63	24,7 ± 1,67	20,3 ± 1,56	20,7 ± 1,77
У цілому	10	26,5 ± 1,22	26,6 ± 1,29	26,0 ± 1,24	28,1 ± 1,34	25,3 ± 1,39	26,6 ± 1,27

Примітка. Вірогідність різниці по відношенню до помісних коней:

* - $p \leq 0,05$; ** - $p \leq 0,01$; *** - $p \leq 0,001$.

Ще переконливіші результати дає оцінка питомої ваги оздоровчих занять у структурі використання коней тієї чи іншої породи в порівнянні з оцінками (табл.4).

4. Характеристика використання коней в іпіатричних заняттях

Назва породи	Кількість коней породи, голів	Відпрацьовано коне-годин за період, всього/ на 1 голову	Відпрацьовано коне-годин за період, в оздоровленні, всього/на 1 голову	Питома вага іпіатричних занять, %
Українська верхова (УВП)	3	257,0/ 85,67	68,0/ 22,67	26,46
Російська рисиста	3	274,0/ 91,33	99,0/ 33,0	36,13
Поні	1	80,0/ 80,0	17,0/ 17,0	21,25
Помісні	3	201,0/ 67,0	34,0/ 11,33	16,91
У цілому	10	812/ 81,20	218/ 21,8	26,85

ПК „Юргер” – приватне підприємство, тому діти або їх батьки можуть самі обирати, на якому коні дитині займатися краще, через це частота (кількість коне-годин) занять може деякою мірою характеризувати здатності коней.

Коні російської рисистої породи перевагу як за загальною кількістю відпрацьованих коне-годин, так і за питомою вагою витрат часу в оздоровчих заняттях. Представники УВП мають показники, близькі до середніх, поні та

помісні коні суттєво не досягають середніх показників. Так, для коней перших 2-х груп інтенсивність використання становить 88,50 коне-годин за період на 1 голову, а для поні та помісних – 70,25, тобто перевищення становить близько 26 % на користь племінних коней. Така ж закономірність характерна і для якісних показників (питома вага іпіатричних занять та бальна оцінка). Перевагу мають коні російської рисистої породи, далі йдуть представники УВП і набагато гірші результати мають поні та помісі (рис. 2). Переваги рисистих коней пов'язані з різними причинами, зокрема, із тим, що вони мають нарядний екстер'єр, легкі рухи і в той же час їх стабільніша нервова система дає змогу швидше відновлювати сили і працювати упродовж всього тренувального дня без явних ознак втоми та невдоволення [7].

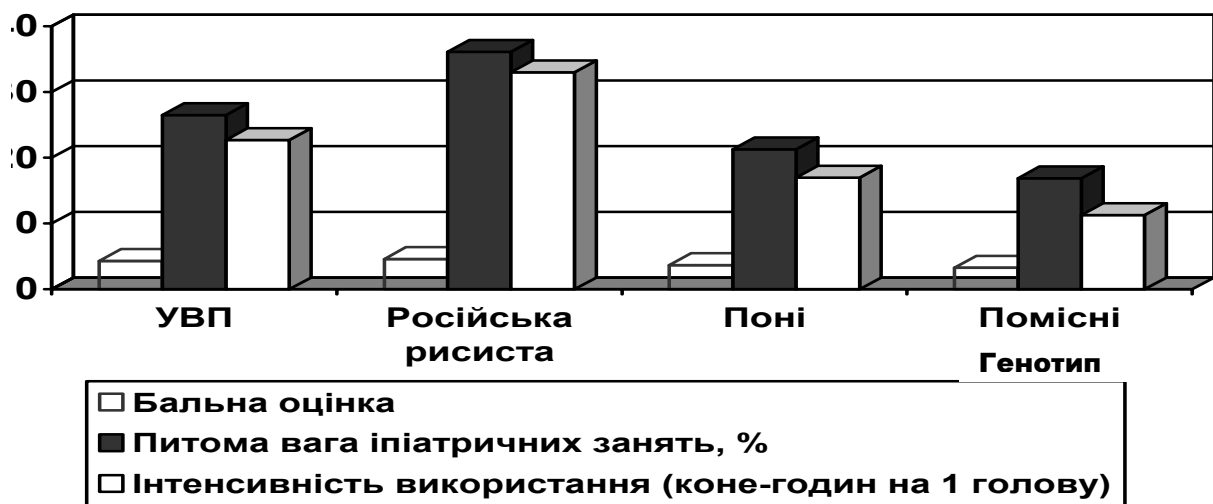

Рис. 2. Характеристика показників інтенсивності та успішності використання коней.

Висновки:

1. Вивчення породної структури і особливостей використання коней дає змогу визначити деякі особливості роботи аматорських кінноспортивних установ, зокрема, ПК „Юргер”, у проведенні оздоровчих занять.

За останні 3 роки склалася стійка тенденція до зменшення кількості помісних коней, кількість яких знизилася на 35 %. Так, якщо в 2007 році, коли ПК „Юргер” лише утверджувалася, лише 25 % поголів'я було породним, зараз цей показник становить 60 % і має тенденцію до збільшення. У той же час значно підвищилася питома вага рисистих коней (+ 30 %) та, деякою мірою (+ 7,5 %) представників УВП.

2. Протягом всього аналізованого періоду переважаючими за чисельністю є учбова та прокатна групи, а найменшою – спортивна. Змінювалася структура поголів'я коней у зв'язку з їх використанням. Так, група прокату зменшилася більш як у 2 рази, а учбова група – збільшилася майже у 2 рази. Тобто, клієнти ПК „Юргер”, у міру удосконалення їх навичок із верхової їзди, збільшують вимоги до спортивного рівня коней і не

задовольняються тими мінімально змістовними заняттями, що забезпечує прокат.

3. Аналіз інтенсивності використання коней упродовж 3-х найбільш завантажених (квітень - червень) місяців показав, що навіть в умовах замалої для визначення вірогідних показників варіаційної мінливості кількості коней в аналізі, різниця між верховими, рисистими та помісними кінями вірогідна. У цілому, за досліджений період найбільш інтенсивно використовувалися коні російської рисистої породи, далі коні УВП, поні й останніми за показниками відпрацювання коне-годин були представники безпородних, помісних з місцевими коней

4. Коні російської рисистої породи переважали, як за загальною кількістю відпрацьованих коне-годин, так і за питомою вагою витрат часу в оздоровчих заняттях. Представники УВП мають показники, близькі до середніх, поні та помісні коні значно не досягають середніх показників. Так, для коней перших 2 груп інтенсивність використання становить 88,50 коне-годин за період на 1 голову, а для поні та помісних – 70,25, тобто перевищення - близько 26 % на користь племінних коней.

Бібліографічний список

1.Бобылёв И.Ф. Конный туризм / И.Ф. Бобылёв, Т.Т. Котов, С.П. Филиппов. – М.: Профиздат, 1985.-184 с.

2.Генетичні ресурси коней в Україні коней /П.І Вербицький, Д.М. Микитюк, О.В.Білоус [та ін.] //НТБ, № 98 /ІТ УААН; Мат. міжн. наук.–практ. конф. „Селекційні та еколого–економічні аспекти конярства”.– Х.,2008.– С.3 –11.

3.Жердева Н.В. Лечебная верховая езда как эффективный метод восстановительной терапии /Н.В. Жердева, И.В. Соболева // Мат.третьей регион. конф. «Проблемы валеологии».– М., 2002.–С.15–16.

4.Пономаренко Н.Н. Коневодство /Н.Н. Пономаренко, Н.В. Чёрный. – Харьков: Эспада, 2001.– 352 с.

5.Природно-заповідний фонд Української РСР.– К.: Урожай, 1986.– С. 9-14.

6.Самарский В. Параолимпийский конный спорт под управлением FEI /В. Самарский // Гиппомания, № 1. – 2007.– С.24–27.

7.Сергеева Е. Рысаки в классических видах конного спорта /Е. Сергеева // Гиппомания, № 2. – 2007. – С. 41–43.

8.Сладков Н.А. Об иппотерапии /Н.А. Сладков // Гиппомания, №3 .– 2005.– С.92.

9.Соболь О.М. Особливості використання коней для оздоровчо – екологічних цілей в умовах аматорських кінноспортивних організацій Херсонської області /О.М. Соболь // НТБ № 98 /ІТ УААН; Мат. III міжнар. конф. „Еколого-економічні аспекти розвитку конярства” .– Солочин, 18–21 вересня 2008 року. – С.18–24.

ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЛОШАДЕЙ РАЗНОГО ПРОИСХОЖДЕНИЯ В ИППОТЕРАПЕВТИЧЕСКИХ ЦЕЛЯХ

Соболь О.М., Херсонский Государственный Аграрный Университет

Исследованы породные особенности использования лошадей верховых, рысистых пород, помесных и пони для обучения верховой езде, любительского конного спорта и оздоровления в условиях любительских конноспортивных организаций Херсонской области. Лучшие показатели как по интенсивности использования (91,3 коне-часа в течение 3 месяцев), так и по его успешности (4,63 балла) имели русские рысистые лошади. Худшие - пони и помесные лошади (соответственно 67,0 и 3,3). Русские рысаки также были лучшими и по удельным затратам времени (36,1 %) на проведение оздоровительных занятий.

Ключевые слова: лошади, породы, верховая езда, интенсивность, успешность использования, иппотерапия, оздоровительные занятия, любительский конный спорт.

HORSE EXPLOITATION PECULIARITIES OF VARIOUS ORIGIN FOR HEALTHY PURPOSE

Sobol O., Kherson state agrarian university

This article highlights the experimental research results on saddle, trotter, bastard horse, pony exploitation for ride training, amatory equestrian sporting and recovery under the conditions of equestrian amatory sport organizations in Kherson area. Russian trotters are characterized by the top parameters. Exploitation intensity forms 91,3 hours per horse during three months. The top race results equal 4,63 grades. Pony and bastard horses displayed the worst results. The data constitute 67,0 hours per horse and 3,3 grades respectively. Russian trotters proved to be the top according to specific time-conditioned prophylactic treatment. Percentage amounts 36,1%.

Key words: horses, breeds, ride, intensity, successful exploitation results, equestrian therapy, recovery training, amatory equestrian sport.

УДК 636.13.083.38

ЕНЕРГОВИТРАТИ КОНЕЙ В ПЕРІОД ТРЕНІНГУ

Рецензенти: д.-тор. с.-г. наук Вакулєнко І.С.; канд. с.-г. наук Паньків Л.П.

Т.О.Товстоко́ра

Інститут тваринництва УААН

В.В. Мирось

ХНАУ ім. В.В. Докучаєва

У статті наведені дані про вивчення загального обсягу тренувань молодняку чистокровної верхової породи у 2008-2009 роках та особливості проведення їх у різних господарствах. Енерговитрати коней, що визначені із врахуванням навантаження, використані, як один із засобів характеристики ефективності тренінгу, тобто рівня підготовки коней до випробувань. Аналіз отриманих даних відобразив позитивний вплив підвищення навантаження, а відповідно, і рівня енерговитрат коней на початок скакового сезону, на проявлену ними при випробуваннях роботоздатність.

Ключові слова: кінь, тренінг, чистокровна верхова порода, роботоздатність, алюр, енерговитрати.

Тренінг скакового коня спрямований на підвищення функціональних можливостей його організму. Ефективнішим він стає при використанні усіх резервів енергії та регуляції життєвих процесів.